

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор ЧНУ імені Петра Могили

Л.П. КЛИМЕНКО

Л.П. Клименко

2021 р.

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування
для вступу на 2 курс навчання
для здобуття ступеня бакалавра
зі спеціальності
«054 Соціологія»

Миколаїв - 2021

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета фахового вступного випробування з «Соціології» – з'ясувати рівень теоретичних знань та практичних навичок абітурієнтів, які вступають на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст здобутого за іншою спеціальністю з метою формування рейтингового списку та конкурсного відбору для навчання за освітнім ступенем бакалавра з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 054 «Соціологія» в межах ліцензованого обсягу спеціальності.

Вступні випробування проводяться у формі тестування до якого входять комплексні питання, що передбачають перевірку теоретичних знань з професійно-орієнтованих дисциплін, спрямованих на формування фахового світогляду і практичних навичок, необхідних для виконання виробничих функцій.

Вступник повинен знати:

- базисні структурні елементи соціального простору, засвоїти категорії «соціальна позиція», «соціальний статус», «соціальна роль», «соціальна група», опанувати основами теорій соціальної мобільності і соціальної стратифікації;
- основні типи суспільств та теорії, що пояснюють зміни у суспільствах, володіти основними категоріями соціальної динаміки, знати форми та фактори соціальних змін;
- базисні поведінкові форми соціального, засвоїти категорії «соціальна дія», «соціальна взаємодія», «соціальний зв'язок», «соціальні відносини», «соціальні класи», «соціально-демографічні групи», «етноси», «соціально-професійні групи», «соціально-територіальні спільноти»;
- розуміти роль культури в регламентації соціальної поведінки і засвоїти зміст категорій «цінності», «соціальні норми»;
- форми міжетнічних відносин, розуміти процеси утворення гендерних і вікових ідентичностей;
- особливості та динамічні характеристики соціальної структури українського суспільства.

Вступник повинен вміти:

- розуміти сутність суспільних відносин суспільства, його основні соціетальні характеристики, засвоїти теорій, що пояснюють цілісність суспільства, розуміти соціетальну природу сучасних націй і основні шляхи побудови політичної нації;
- розуміти природу особистості та її зв'язок з суспільством, функції особистості, структурні елементи, роль процесів соціалізації та виховання у механізмі формування особистості;
- працювати з підручниками і науковою соціологічною літературою, користуватися науковою бібліотекою і ресурсами Інтернету;
- аналізувати історію і сучасність, стан українського суспільства з використанням основних соціологічних категорій та теорій;
- виокремлювати соціологічну проблематику відповідно до предмету соціології та основних форм соціального;

- розуміти сутність об'єкту й предмету соціології, знати функції та структуру соціологічного знання; орієнтуватися у методах, які використовують соціологи у пізнавальному процесі.

Фахове вступне випробування охоплює проблематику загальної соціології і спрямоване на виявлення рівня засвоєння основних понять загальної соціології та перевірку сформованості навичок аналізу суспільних явищ як у структурному, так і в динамічному вимірах. Виходячи з вимог до вступного іспиту за фахом, до нього включено матеріал курсу «Вступ до спеціальності «Соціологія»», «Загальна соціологічна теорія», «Соціальна психологія». Таке поєднання дає можливість у повному обсязі оцінити опанування студентами теоретичних відомостей про основні рівні та форми існування соціальної реальності: соціальні спільноти, соціальні інститути, соціальні відносини, соціальні процеси.

Фахове вступне випробування включає такі модулі дисциплін, що характеризують загальнотеоретичні знання зі спеціальності «Соціологія»:

Модуль 1. «Вступ до спеціальності «Соціологія»».

Модуль 2. «Загальна соціологічна теорія».

Модуль 3. «Соціальна психологія».

I. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ

Модуль 1. «Вступ до спеціальності «Соціологія»»

Тема 1. Історичні, соціокультурні та теоретичні передумови виникнення соціології як самостійної науки. Промислова революція та швидке утвердження капіталізму. Глибокі соціально-економічні, політичні зміни. Перехід від традиційного до індустріального суспільства. Ранні буржуазні революції та їх вплив на розвиток суспільно-політичної думки. Ліберальна орієнтація суспільства. Панування позитивізму в суспільних науках.

Тема 2. Місце соціології серед різних галузей знання, її взаємодія з іншими науками. Роль теоретичної соціології. Призначення спеціальних соціологічних теорій та конкретних соціологічних досліджень. Взаємозв'язок соціології з іншими науками за спільністю об'єкта, предмета та методів дослідження. Специфіка соціологічного мислення.

Тема 3. Об'єкт, предмет соціології. Суспільство як соціальний організм та найскладніша природничо-історична соціальна система. Об'єктивні соціальні явища суспільства. Особистість як об'єкт мікросоціології. Дискусії щодо предметного поля соціологічної науки. Закони і закономірності функціонування, розвитку особистості й суспільства. Соціальне життя суспільства. Специфіка соціологічного аналізу соціальних явищ і процесів.

Тема 4. Функції соціології. Місце і роль соціології у практичній діяльності людей, у життєдіяльності суспільства. Групи гносеологічних (теоретико-пізнавальна, світоглядно-ідеологічна) та соціальних (практико-перетворювальна, прогностична, організаційно-технологічна, критична, гуманістична, управлінська) функцій соціологічної науки.

Тема 5. Структура соціологічної системи знання. Фундаментальна та прикладна, теоретична та емпірична соціологія. Рівні соціологічного знання. Макро- та мікросоціологія. Спеціальні, галузеві та міжгалузеві соціологічні теорії. Соціологічні теорії вузького значення.

Тема 6. Поняття та види професійної соціологічної діяльності. Соціоінженерна, викладацька та науково-дослідна робота в галузі соціології. Основні вимоги до соціолога-професіонала: знання, вміння, навички, професійно-ділові якості. Поняття професійної етики. Професійний кодекс соціолога. Інституціоналізація соціологічної освіти як фактор професіоналізації соціологічної діяльності та формування громадянської культури особистості.

Питання для підготовки з модулю 1

1. Перехід від традиційного до індустріального суспільства.
2. Панування позитивізму в суспільних науках.
3. Роль теоретичної соціології.
4. Взаємозв'язок соціології з іншими науками за спільністю об'єкта, предмета та методів дослідження.
5. Специфіка соціологічного мислення.
6. Суспільство як соціальний організм та найскладніша природничо-

історична соціальна система.

7. Об'єктивні соціальні явища суспільства.

8. Закони і закономірності функціонування, розвитку особистості й суспільства.

9. Соціальне життя суспільства.

10. Специфіка соціологічного аналізу соціальних явищ і процесів.

11. Місце і роль соціології у практичній діяльності людей, у життєдіяльності суспільства.

12. Рівні соціологічного знання.

13. Основні вимоги до соціолога-професіонала: знання, вміння, навички, професійно-ділові якості.

14. Професійний кодекс соціолога.

Модуль 2. «Загальна соціологічна теорія»

Тема 1. Сучасні проблеми та тенденції розвитку загальної теорії соціології. Місце соціології в системі суспільствознавства. Дискусія про об'єкт та предмет соціології. Структура соціологічного знання (фундаментальна та прикладна соціологія, спеціальні, галузеві та міжгалузеві соціологічні теорії, соціологічні теорії вузького значення). Чинники, що впливають на розвиток теорій соціології. Специфіка соціологічного аналізу соціальних явищ.

Тема 2. Методи в соціології: їх зміст та особливості. Метод в соціології як засіб побудови та обґрунтування системи соціологічного знання. Функціональний характер взаємозв'язку між методом та теорією. Класифікація методів пізнання соціальної реальності. Рівні соціального аналізу. Соціологічні методи та їх залежність від рівня дослідницької техніки.

Тема 3. Суспільство як цілісна соціетальна система. Поняття суспільства, зміст, характеристика, структура. Еволюція уявлень про суспільство. Сучасні соціологічні трактування суспільства та їх типологія. Зміст та характеристики суспільного життя: біологічні, географічні, демографічні, економічні, соціокультурні засади. Соціальне як об'єкт наукового пізнання. Основні визначення поняття «соціальне». Соціальне, соціетальне та соціабельне. Соціальні закони існування суспільства, їх класифікація.

Тема 4. Особистість в системі соціальних відносин. Співвідношення понять «індивід», «людина», «особа», «особистість». Особа як продукт соціальної еволюції в умовах цивілізації та культури. Типи особи в історії суспільства. Рольові теорії особистості. Система соціальних статусів та ролей. Соціалізація особистості як процес онто- і філогенезу і набування психологічних та соціальних властивостей і характеристик індивідом. Основні етапи соціалізації індивіда. Фактори соціалізації. Особа як об'єкт і суб'єкт соціальних взаємодій та суспільних відносин. Мікро- і макросередовище формування та розвитку особи. Соціалізація як індивідуальне засвоєння культури. Соціально-контрольовані та стихійні процеси соціалізації. Соціальний контроль та девіантна поведінка особистості.

Тема 5. Соціальна взаємодія, соціальні відносини та соціальний контроль. Соціальна взаємодія та соціальні зв'язки. Види соціальної взаємодії

за кількістю суб'єктів взаємодії, характером взаємовідносин суб'єктів взаємодії, терміном взаємодії, наявністю організованості. Соціальний зв'язок. Соціальні відносини та соціальні конфлікти. Різновиди соціальних відносин. Соціальні конфлікти: різновиди, стадії розвитку. Система соціального контролю. Соціальні норми та санкції. Формальний та неформальний, зовнішній та внутрішній соціальний контроль.

Тема 6. Соціальні зміни, теорії розвитку суспільства. Поняття «соціальна зміна». Кількісні та якісні зміни. Співвідношення понять еволюція, революція, трансформація. Концепції еволюційного та революційного розвитку суспільства. Теорії культурно-історичних типів як альтернатива прогресивістським концепціям розвитку суспільства. Глобалізація та тенденції розвитку соціальних і культурних процесів в сучасному світі. Соціологічний аналіз інновацій.

Тема 7. Соціальні процеси: рівні, види, специфіка пізнання. Соціальні процеси як послідовна зміна явищ суспільного життя. Класифікація соціальних процесів. Соціальні рухи, їх природа і типи. Соціальні ситуації як чинники соціальних та громадських рухів. Макро- і мікросоціальні процеси як предмет соціологічного аналізу.

Питання для підготовки з модулю 2

1. Поняття суспільства, зміст, характеристика, структура.
2. Еволюція уявлень про суспільство.
3. Сучасні соціологічні трактування суспільства та їх типологія.
4. Соціальне як об'єкт наукового пізнання.
5. Соціальне, соціетальне та соціабельне.
6. Соціальні закони існування суспільства, їх класифікація.
7. Співвідношення понять «індивід», «людина», «особа», «особистість».
8. Система соціальних статусів та ролей.
9. Соціалізація особистості як процес онто- і філогенезу і набування психологічних та соціальних властивостей і характеристик індивідом.
10. Соціальна взаємодія та соціальні зв'язки.
11. Соціальні відносини та соціальні конфлікти.
12. Система соціального контролю. Соціальні норми та санкції.
13. Поняття «соціальна зміна». Кількісні та якісні зміни.
14. Глобалізація та тенденції розвитку соціальних і культурних процесів в сучасному світі.
15. Соціологічний аналіз інновацій.
16. Соціальні процеси як послідовна зміна явищ суспільного життя.
17. Соціальні рухи, їх природа і типи.
18. Макро- і мікросоціальні процеси як предмет соціологічного аналізу.

Модуль 3. «Соціальна психологія»

Тема 1. Історія розвитку і предмет соціальної психології. Соціально-психологічне знання. Зародження соціально-психологічного мислення. Виокремлення науки в самостійний напрямок. Становлення і розвиток

соціально-психологічної науки. Розвиток соціальної психології в руслі соціології. Розвиток соціальної психології в руслі психології. Розвиток соціальної психології в руслі етнології й антропології. Три соціальні психології. Оформлення соціальної психології в самостійну науку. Парадигми і предмет соціальної психології. Пояснювальна парадигма. Парадигма розуміння. У пошуку вітчизняної парадигми. Розвиток уявлень про предмет соціальної психології на сучасному етапі. Становлення соціальної психології в Україні.

Тема 2. Основні методологічні напрямки в соціальній психології. Теорія соціального навчання. Теорія соціального обміну. Теорія елементарної соціальної поведінки. Психоаналіз. Вчення про групову динаміку. Теорія когнітивного дисонансу. Рольова теорія. Теорія референтних груп. Гуманістична психологія. Теорія потреб. Теорія самоактуалізації.

Тема 3. Народження соціального «Я» людини. Соціальне «Я» людини – продукт еволюції. Просоціальна поведінка. Відносини взаємодопомоги і альтруїзм. Відносини співробітництва і конкуренції. Розвиток соціального знання. Уявлення про особистість в індивідуалістичних і колективістичних культурах. Самоусвідомлення. Самоповага. Теорія соціальної ідентичності. Самопрезентація в групі і суспільстві. Природа соціалізації.

Тема 4. Соціальне пізнання людей і ситуацій. Соціальне сприйняття. Невербальні сигнали і виявлення обману. Теорії атрибуції. Розуміння соціальних ситуацій. Схеми, прототипи і стереотипи. Когнітивні процеси переробки соціальної інформації. Особливості розуміння соціальних ситуацій. Атитюди як оцінююче ставлення або психологічна тенденція. Особливості формування установок. Соціальні установки. Соціальна поведінка, комунікація.

Тема 5. Розвиток взаємин людей: соціальні, ділові, особисті. Соціальні відносини і міжособисті стосунки. Проблеми соціальної взаємодії. Теорія людських відносин. Взаємини в суспільстві: від традиційного до постмодерного. Раціональність у відносинах. Соціальний капітал суспільства. Соціально-психологічний контекст взаємин як соціальний капітал суспільства. Близькі стосунки. Прив'язаність. Дружба. Любов і кохання. Атракція. Довіра і співпраця. Психологічний зміст поняття довіри. Стереотипи як джерело упереджень. Дискримінація. Конфронтація і конфлікти. Конкуренція і суперництво, які приводять до конфліктів. Психологічні джерела негативних відносин між людьми.

Тема 6. Класифікація та умови створення малих груп. Класифікація малих груп. Умови утворення малих груп. Чисельність групи. Мета діяльності. Спільність діяльності. Структура групи. Формальна структур. Неформальна структура. Динаміка групових процесів: терміни і визначення. Спілкування. Активне слухання. Активне бачення. Активне відчуття. Консолідація. Лідерство. Конкуренція. Адаптація. Моделі прийняття рішень. Досягнення стану інтегрованості. Теорія соціального порівняння. Стан референтности і роль референтних груп.

Питання для підготовки з модулю 3

1. Зародження соціально-психологічного мислення.
2. Розвиток соціальної психології в руслі соціології.
3. Оформлення соціальної психології в самостійну науку.
4. Розвиток уявлень про предмет соціальної психології на сучасному етапі.
5. Теорія соціального навчання.
6. Теорія соціального обміну.
7. Теорія когнітивного дисонансу.
8. Рольова теорія.
9. Соціальне «Я» людини – продукт еволюції.
10. Уявлення про особистість в індивідуалістичних і колективістичних культурах.
11. Теорія соціальної ідентичності.
12. Самопрезентація в групі і суспільстві.
13. Розуміння соціальних ситуацій.
14. Схеми, прототипи і стереотипи.
15. Атитюди як оцінююче ставлення або психологічна тенденція.
16. Особливості формування установок.
17. Соціальні відносини і міжособисті стосунки.
18. Взаємини в суспільстві: від традиційного до постмодерного.
19. Соціальний капітал суспільства.
20. Умови утворення малих груп.
21. Динаміка групових процесів: терміни і визначення.
22. Стан референтности і роль референтних груп.

II. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Вступні випробування охоплюють 3 фахові дисциплін, які передбачені навчальними планами освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр спеціальності «Соціологія». Вступне випробування проводиться у вигляді письмового іспиту. Загальна тривалість іспиту 1,5 години.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Екзаменаційне завдання містить 30 тестових питань, що охоплюють всі теми, наведені в тематичному змісті даної програми. Кожне тестове питання оцінюється у 4 бали, поріг склав/не склав становить 5 тестових питань. Таким чином, правильна відповідь на 30 тестових питань оцінюється у 200 балів:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0	0	0	0	100	104	108	112	116	120
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
124	128	132	136	140	144	148	152	156	160
21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
164	168	172	176	180	184	188	192	196	200

IV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Вступ до спеціальності

1. Барвінський А.О. Соціологія. Курс лекцій для студентів ВНЗ. – К.: Центр навч. літ., 2005. – 328 с.
2. Бауман З. Мыслить социологически. - М., 1996.
3. Бергер П. Приглашение в социологию. Гуманистическая перспектива.- М.,1996.
4. Гіденс Е. Соціологія. / Пер. з англ., В. Шовкун, А. Олійник; наук. ред. О. Іващенко – К.: Основи, 1999.- 726 с.
5. Жоль К.К. Соціологія: Навчальний посібник для студентів ВНЗ. – К.: Либідь, 2005. – 440 с.
6. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія. Базовий курс: Підручник для ВНЗ. – К.: Каравела, 2005. – 312 с.
7. Лукашевич Н.П, Туленков Н.В. Введение в социологию: Учебно-методическое пособие. – К.: МАУП, 1996. – 124 с.
8. Маршак А.И. Общая социология: Учебное пособие для студентов вузов. – Ростов-на –Дону: Феникс, 2004. – 384 с.
9. Некрасов А.И. Основы социологии: Конспект лекций. – Х.: Одиссей, 2002. – 256 с.
10. Попова И.М. Социология. Введение в специальность. Учебник для студентов высших учебных заведений. Киев: Тандем, 1997. - 287 с.
11. Попова І.М. Соціологія: пропедевтичний курс. – К., 1996.
12. Соціологія: підручник / За заг. ред. проф. В.П.Андрущенко, проф. М.І.Горлача. - Харків - Київ, 1998. – 696 с.

Загальна соціологічна теорія

1. Вебер М. Основные социологические понятия. // В кн.: М.Вебер. Избранные произведения. – М., 1990.
2. Волков Ю.Г., Мостовая И.В. Социология: Учебник для ВУЗов. - М.: Гардарики, 2001. - 432 с.
3. Гіденс Е. Соціологія. – К., 1999.
4. Добренев В.И., Кравченко А.И. Социология. В 3-х томах. - М.: ИНФРА - М, 2000.
5. Дюркгейм Э. Социология: ее предмет, метод, предназначение. – М., 1995.

6. Качанов Ю.Л. Эпистемология социальной науки. - М., 2007.
7. Ручка А.О., Танчер В.В. Курс історії теоретичної соціології. - К.: Наукова думка, 1995. - 223 с.
8. Смелзер Н. Социология. - М.: Феникс, 1994. - 688 с.
9. Соціологічна теорія: традиція та сучасність / За ред. А.Ручки. - К., 2007.
10. Соціологія: Короткий енциклопедичний словник (під заг. ред. В.І.Воловича). – К.: Український Центр духовної культури. – 1998 - 730 с.
11. Соціологія: Навчальний посібник / За ред. С.О.Макеєва. – 4-е вид., перер. і доп. – К.: Знання, 2008. – 566 с.
12. Соціологія: Підручник / За ред. В. Г. Городяненка. – 3-е вид., перер. і доп. – К.: ВЦ “Академія”, 2008. – 544 с.
13. Соціологія: Підручник / За ред. Н. П. Осипової. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 336 с.
14. Соціологія: терміни, поняття, персоналії: Навчальний словник-довідник для студентів / За ред. В. М. Пічі. – К.: Каравелла, Львів: “Новий світ-2000”. – 2002. – 480 с.
15. Танчин І.З. Соціологія: Навчальний посібник. – 3-е вид., перер. і доп. – К.: Знання, 2008. – 351 с.
16. Тощенко Ж.Г. Социология. Общий курс. - М.: “Прометей”, 1998. – 513 с.
17. Черниш Н.Й. Соціологія. Курс лекцій. – Львів, 1996.
18. Черниш Н.Й. Соціологія: Підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – 5-е вид., перер. і доп. – К.: Знання, 2009. – 468 с.
19. Шаповал М. Загальна соціологія. - К., 1996. - 368 с.
20. Якуба О.О. Соціологія: навч. посібник. – Х., 1996.

Соціальна психологія

1. Андерсон Р., Шихирев П. «Акулы» и «дельфины» (психология и этика российско-американского делового партнерства). – М.: Дело, 1994. – 208 с.
2. Андреева Г.М. Психология социального познания. – М., 2000.
3. Андреева Г.М. Социальная психология. – М., 1996.
4. Андреева Г.М., Богомолова Н.Н., Петровская Л.А. Современная социальная психология на Западе. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1978. – 271 с.
5. Аронсон Э. Общественное животное. Введение о социальную психологию. М., Аспект пресс, 1998. – 517 с.
6. Аронсон Э., Уилсон Т., Эйкерт Р. Социальная психология. Психологические законы поведения человека в социуме. – М.: Прайм ЕВРОЗНАК, 2002. – 560 с.
7. Арчер Д. Эволюционная социальная психология// Перспективы социальной психологии. – М., 2001. – с.45-66.
8. Асмолов А.Г. Толерантность: от утопии к реальности // На пути к толерантному сознанию / Под ред. А.Г.Асмолова. – М., 2000.
9. Бардиер Г.Л. Социальная психология толерантности. – СПб., 2005.
10. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений. – Л.: Лениздат, 1992. – 400 с. с ил.

11. Берри Дж. В. Как мы будем жить все вместе? Альтернативное видение межкультурных отношений // Кросс-культурная психология: современные проблемы. – СПб., 2005.
12. Берри Дж., Пуртинга А., Сигал М., Дасен П. Кросс-культурная психология. Исследования и применение. – Харьков: Изд-во Гуманитарный центр, 2007.
13. Бэрн Р., Керр Н., Миллер Н. Социальная психология группы. М., СПб., 2003. – 272 с.
14. Васильчук Ю. Социальное развитие человека в XX веке. – Общественные науки и современность. – 2005. №1. – с.67-78.
15. Васильчук Ю. Фактор интеллекта в социальном развитии человека// Общественные науки и современность. 2001. №1. – С.5-26.
16. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма. – М.: Прогресс, 1992. – 808 с.
17. Вердербер Р., Вердербер К. Общение. СПб.: “Прайм-ЕВРОЗНАК”, М., “ОЛМА-ПРЕСС”, 2003, – 320 с.
18. Выготский Л.С., Лурия А.Р. Этюды по истории поведения: Обезьяна. Примитив. Ребенок. – М.: Педагогика-Пресс, 1993. – 224 с.
19. Мейжис И.А., Почебут Л.Г. Социальная психология общественного развития. – К.: Миллениум, 2007. В 2-х кн.
20. Почебут Л.Г., Мейжис И.А. Социальная психология. – СПб.: Питер, 2010. – 654 с.

